СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 185. Джерзі Сити, Н. Дж., понеділок, 10-го серпня 1936. — VOL. XLIV. No. 185. Jersey City, N. J., Monday, August 10, 1936. THREE CENTS

РУЗВЕЛТ БУДЕ КОНФЕРУВАТИ З ЛАНДОНОМ

ГАЙД ПАРК (Ню Йорк). — Президент Рузвелт постановив скликати в другій половині цього місяця або в першій половині наступного місяця конференцію губернаторів стейтів, навіщених посухою, щоб обдумати способи співпраці між федеральним урядом та урядами поодиноких стейтів в акції проти посухи.

Між запрошеними губернаторами буде й Ландон, суперник президента Рузвелта до вибору на уряд президента Злучених Держав.

Конференція відбудеться правдоподібно в стейті Айова.

„ДЖЕФЕРСОНСЬКІ ДЕМОКРАТИ" НЕ ХОЧУТЬ ПОГОДИТИСЯ НА ЛАНДОНА.

ДІТРОЙТ. — Коференція коло сорока визначних членів Демократичної Партії, що не хочуть погодитися на поновний вибір президентом Рузвелта, не погодилась на те, щоб заявитися явно за вибір републиканського кандидата Ландона. Губернатор з Месечусетс, Ілай, ставив такий внесок, але його не принято.

Не погодилася конференція „Джеферсонських демократів" теж на пропозицію заложити третю партію. Вона обмежилася до заяви потреби боротьби проти поновного вибору президента Рузвелта, але лишила означення позитивної цілі боротьби поодиноким стейтам.

АДВОКАТСЬКА ПАЛАТА ПРО ПОЛІТИКУ.

ВАШИНГТОН. — Спеціяльний комітет Американської Адвокатської Палати вже викінчив свій рапорт про законодавство краю за Рузвелтової адміністрації, що він має предложити його на загальних зборах Палати.

Рапорт більшости каже, що конгрес проявляв охоту видавати неконституційні закони, а адміністрація Рузвелта конгресу в цьому не здержувала. Зате найвищий суд Злучених Держав, на думку більшости, добре обороняв конституцію. Рівночасно рапорт більшости заперечує, буцімто політика „Нового Розділу" поламала свободу преси або обмежила політичні права горожан.

Рапорт меншости називає рапорт більшости поверховним. Через те заява більшости не має для маси горожан ніякого значіння, бо вона не входить у глиб справи, якби цього можна ждати від правників.

ЗАЙОНЧЕК ПОПОВНИВ САМОГУБСТВО.

СІЄТЛ (Вашингтон). — Конгресмен Маріон Зайончек, що від кількох місяців займав конгрес та поліцію кількох стейтів своїми вибриками, покінчив власне життя, вискочивши з пятого поверха на вулицю.

Вискочив він з вікна власної канцелярії, до котрої зайшов зо своїм шваґром по дорозі з канцелярії лікаря для умово хорих. Лікар власне що сказав пані Зайончековій і шваґрові, щоб вони добре стерегли Зайончека, бо він тяжко хорий. Як Зайончек захотів вступити до своєї канцелярії, шваґер пішов з ним, а пані Зайончекова осталася в авті на вулиці. Шваґер не відступав від Зайончека на крок. Одначе Зайончек хитро вирвався від цеї опіки: він удав, що хоче написати якусь публичну заяву, а тимчасом зайшов за своє бюрко так, що шваґер був з противної сторони. Він тоді кинувся нагло бігти до другої кімнати. Шваґер пігнав за ним. Вікно в другій кімнаті було відчинене й Зайончек плигнув у вікно. Шваґер хибнув його на два кроки.

Тіло Зайончека впало на вулицю, кілька кроків перед його автом, у котрому ждала його жінка. Вона бачила, як тіло вдарило об землю. Цей вид так потряс нею, що вона дістала нервового розстрою і її треба було відставити до шпиталю.

Зайончек мав при смерти 34 роки. Був з походження поляком. Він мав уже барвну політичну карієру ще до часу приняття американського горожанства. Ставши горожанином, добився становища конгресмена при помочі технократів, прихильників Тавнсенда і радикальних елементів. У конгресі він був звісний як „Пекс Бед Бой", бо вічно робив авантури, які давали йому великий розголос у пресі.

ЗНОВ РУЗВЕЛТ КОМУНІСТОМ.

ВАШИНГТОН. — Проповідник, Джералд Смит, виступив тут на бенкеті Краєвого Пресового Клюбу з промовою, в котрій нападав на президента Рузвелта як на комуніста.

Проповідника Джералда Смита вважають наслідником Гуї Лонга. Він грає теж важну ролю в союзі партії Лемке, Тавнсенда й о. Коклина.

ТОРТУРАМИ ПРИМУШУВАВ ДО ВІРНОСТИ.

В Парижі арештували одного альжирця, що знущався над своєю любкою та тортурами примушував її до вірности. Він зробив собі нагайку, якою збивав дівчину до непритомности. Потім сковував її руки на плечах і завішував на 48 годин на стелі. Альжирця арештували і знайшли у нього нагайку, кайдани і шнури, що потверджало зізнання його любки.

СОЛОМОНОВИЙ ПРИСУД.

В одному з лондонських почтових бюр дійшло недавно до гострої перепалки між інтересантом, що надавав листа до Етіопії, й урядовцем. А саме інтересант подав почтовому урядовцеві листа, заадресованого до Адіс Аба́би, з дописок „Італійська Східня Африка". Урядовець відмовився приняти листа, кажучи, що адреса мильна, бо Адіс Абаба не лежить у ніякій з італійських кольоній. А тому, що надавець листа злевністю був антисанкціоністом, обурився дуже й злобно запримітив, що навіть малі діти знають, що Адіс Абаба належить до Італії. Урядовець не мав іншого виходу, як предложити цю справу до вирішення начальникові почти. По довшій надумі начальник видав „соломоновий присуд": листа слід передати до Риму, а італійська почта напевно знатиме, де лежить Адіс Абаба.

ВЕЛИЧЕЗНІ ОРГАНИ.

У церкві св. Миколи у Штральсунді будують органи, які матимуть 50 бляшаних півок із 4 пянінами, які даватимуть 80 ріжних тонів. Пятьдесять фахових техніків доглядає будови органів, що важать коло 190 квінталів.

ГРОШІ З ГУМИ.

У Сіямі найменша монета є з гуми. Вартість її матеріялу така сама як її платнича вартість. Тому нікому не приходить на думку купувати гуму, щоб робити фальшиві гроші. По одному боці гумових грошей є цифра, по другому печатка королівської скарбниці.

ТАКОЖ „ПРІМА АПРІЛІС".

У Варшаві засудили на пів року вязниці римаря Карла Вишомірського, що 1. квітня „на жарт" дав своєму товаришеві напитися сірчаного квасу.

ПАША З... ГАЛУЗОК.

Кому це видається неймовірним, нехай прочитає советську „Правду" з 1-го липня, де знайде телеграму з Самари про плян заготівлі паші з галузок. Підчас першої пятирічки в роках голоду паша з галузок була признана як одно з досягнень науки агротехнічної. Біда тільки, що результатом уживання такої паші була страшна смертність худоби. Це так, як той циган, що привчив коня, щоб кінь обходився без харчів. Довів до того, що кінь їв денно тільки пів склянки вівса; ще трохи бракувало, був би коня відучив і від цього, — але кінь здох.

ВАРШАВСЬКИЙ КОМБІНАТОР.

Варшавська поліція арештувала осібняка, що під назвищем д-ра Станислава Закшевського виступав як „тибетанський лікар". Він умів при допомозі своєї нешлюбної жінки зробити собі таку рекляму, що наївні люди платили тисячі чудотворному лікареві з Тибету. По арештуванні виявилося, що це не лікар, тільки фризієр, і називається направду Шльойма Пельтман.

НАПОЛЕОНСЬКІ РОКОВИНИ.

В 1937 році припадають 125-ті роковини походу Наполеона Бонапарта через Литву. З тої нагоди появиться в Ковні монографія, присвячена наполеонській армії на Литві. На домі, де мешкав Наполеон, вмурують памяткову таблицю.

КОЛОС ЖИТА, ЩО МАЄ 100 ЗЕРЕН.

Один з великих землевласників на Словаччині засіяв більший кусень свойого поля житом, що його колос має 100 зерен. Збір заповідається дуже добрий.

АБСТРАКТНА ЖІНКА.

В Лондоні трапився недавно маленький мистецький скандалик на виставі сюрреалістів. Секретар вистави звернув увагу на картину, що її не було в катальозі. Під картиною висіла карточка: „Обстрактний портрет жінки" С. Виндля. Одно око жінки було зелене, друге сороката. Замісць носа пишалася величезна губка. Папіроска і густа кучерява борода доповнювали чарівного вигляду „абстрактної" жінки. Секретар вистави заметушився, чому картину пропустили в катальозі і велів її повісити на чільному місці в найкращій кімнаті, щоб дати в цей спосіб сатисфакцію „покривдженому мистцеві". І щойно тоді виявилось, що цей абстрактний архитвір — це жарт дотепних містифікаторів.

СТОЛЯР ЗАСТУПАЄ КОРОЛЯ.

У Римі помер столяр Чезаре Касперґі, якого знали всі завдяки одній прикметі: він був такий подібний до короля, що нераз прохожі гадали, будім то король іде інкоґніто. Раз, коли він приїхав до малого містечка, міська рада зустріла його як короля і бурмистр привитав його промовою.

ПРИЯТЕЛІ В НЕЩАСТЮ.

Підчас останньої повени в Азербайджані знайшли учениики в одній затопленій школі заяця і шакаля. Оба вони сховались між лавки, щоби перечекати небезпеку. Страх перед спільною небезпекою зробив із шакаля і заяця приятелів.

ІТАЛІЙЦІ МАЮТЬ СВОЮ ПОТВОРУ.

З Палермо повідомляють, що в морі бачили там потвору завдовжки 6 м. і завгрубшки 20 цм., подібну до цигара, з маленькою головою, пронизливими очима і гострими зубами. Є 20 свідків, і то поважних, що бачили цю звірюку.

НОВІ ДОКУМЕНТИ ПРО ВАГНЕРА.

В архіві одної баварської школи знайдено незнані досі документи Вагнера, а саме його лист і коректу фортепянового витягу „Майстерзенгер"-ів. Останній документ цікавий тим, що поправки і замітки на партитурі вказують на спосіб праці Вагнера.

НАСЕЛЕННЯ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ.

За урядовими обчисленнями на території чехословацької держави жило з кінцем м. р. 15,126,873 мешканців. В порівнанні з попередним роком населення зросло на 70,000 осіб, з 1932 р. на 241,000 осіб. Зокрема сама Чехія мала з кінцем м. р. 7,227,000 мешканців, Моравія зі Шлеськом 3,627,000, Словаччина 3,486,000, Закарпаття 876,000.

У ФРАНЦІЇ ТЕЖ КРАДУТЬ ДІТЕЙ.

Французькі бандити позаздрили американським ґенґстерам легкого хліба і собі взялися за крадіж дітей. Суд присяглих у Марсилії розглядає саме тепер одну таку справу. Служниця проф. Мальмежака проходжувалася по міському городі з 18-місячним хлопчиком. До неї підійшла чорно вдягнена жінка та повідомила, що проф. Мальмежакові трапилася перед хвилиною нещаслива пригода. Його жінка веліла служниці покликати лікаря д-ра Креме. Служниця поїхала з хлопчиком і незнайомою „чорною панею" до лікаря, сама ввійшла до крамниці, а „чорна пані" лишилася в авті. Коли за кілька хвилин служниця вийшла, за автом і услужною добродійкою слід застиг. Зате на другий день дістав проф. Мальмежак листа з жаданням заплатити 50 тис. франків викупу. Проф. Мальмежак рішився заплатити викуп, одначе в міжчасі поліція викрила злочинців і дитину віддала родичам. Злочинцями були „чорна пані" та її син Андре Клеман, що скривався під чужим назвищем. Суд присяглих в Руан засудив був його на 20 літ каторги за дефравдацію.

НА АТОНІ БІДА.

В англійських часописах появилася відозва ченців з Атонської гори, в якій вони просять матеріяльної помочі, а саме черевиків, хліба, свічок і масла до лямпок. Теперішня нужда на Атоні це наслідки жорстокої зими. Найгірше бідують ченці манастиря св. Івана Золотоустого, здебільша москалі.

НАСЕЛЕННЯ РУМУНІЇ.

Як виказують найновіші обчислення, Румунія має тепер 19,196,071 мешканців.

БЕЗПОСЕРЕДНЄ ПОЛУЧЕННЯ ПАРИЖ—МОСКВА.

У Варшаві скінчилась конференція представників залізниць Польщі, Франції, Німеччини і Совєтів. На конференції устійнено, що „північний експрес" буде їхати аж до Москви. Таким чином Париж буде мати безпосереднє получення з Москвою.

ЗАСУДИЛИ БОЛЬШЕВИЦЬКИХ АГЕНТІВ, ЩО СЛІДКУВАЛИ ЗА ПОЛК. КОНОВАЛЬЦЕМ

ЖЕНЕВА. — Женевський суд засудив двох аґентів ҐПУ, Нормана і Штрена, які з доручення совєтської влади слідкували за полк. Коновальцем у Женеві, по 18 місяців тюрми. Їх судили в неприсутности, бо показалося, що хоч обидва обвинувачені зложили великі кавції, по 10,000 швайцарських франків кожний, проте вони відреклися тих сум і втекли. Третього їх спільника, що одинокий між ними був швайцарським горожанином, засудили на шість місяців арешту.

БОРОТЬБА УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА.

ЛЬВІВ. — Львівське „Діло" приносить із села Кобиловолоки, пов. Теребовля, допис, у якому описується шикани поляків, яких вони допускаються на місцевих українських громадянах. Одного хлопця, Крушельницького, що вписався був до „Лугу", „стшельци" зловили, затягнули до своєї домівки і там вимусили скласти присягу, що ніколи не належатиме до ніяких українських організацій. Крім того „стшельци" постійно нападають на луговиків і луговичок і бють їх, знаючи, що їм такі бійки минуть безкарно. І так, 21-го червня ц. р. напали „стшельци" з солтисом Людвіком Турчечем на луговиків підчас їх повороту з вправ і тяжко побили двох луговиків, І. Келлера і Михайла Мельника, якому поломили руки, а також луговичку Марію Мельник. Ще того самого вечора возили ранених до лікаря, а опісля привозили лікаря до М. Мельника.

ЗНОВ УБИЛИ УКРАЇНЦЯ.

ЛЬВІВ. — У Ходачкові Малім, пов. Тернопіль, польські „стшельци" напали на українця Юліяна Недошитка, коли цей оповідав своїм товаришам про переживання в тернопільській тюрмі, та покололи його баґнетами. Перевезений до шпиталю, Недошиток помер. Перед смертю він зізнав, що напали на нього Юзеф і Богдан Шкодзінські, одначе поліція не арештувала вбивників. Похоронено його при великім здвизі народу.

НЕВЖЕ ЇХ НІЧОГО НЕ НАПРАВИТЬ?

ВАРШАВА. — Польська Агенція Телеграфічна доносить, що віцемаршалок сойму Мудрий, який є українським послом до сойму з УНДО, як також відомим пропаґатором польсько-української угоди, в соймі зазначив, що українські посли й українські інституції попруть акцію польського Фонду Народньої Оборони.

З ЕСПАНСЬКИХ ПОДІЙ.

ГЕНДЕЙ (Франція). — Еспанські революційні літаки бомбардували дві години столицю Мадрид. Головний комендант революційними військами, ген. Франко, пробував переправити з Марока до Еспанії через Ґібралтар 8,000 нових повстанців. Досі переправив лиш 3,000, бо, як повідомляють з урядових кругів у Мадриді, льояльні кораблі перешкодили дальшій переправі. Зате повстанці натискають в околицях міста Гіжон, яке вони здемолювали та яке ось-ось опиниться в їх руках.

БЕРЛІН.—Німецька преса далі зводить гостру кампанію проти мадридського лівого уряду, домагаючися сатисфакції й окупу за вбиття кількох німецьких громадян. Впоблизу еспанських берегів кружляє німецький воєнний корабель „Дойчшлянд". На пропозицію Франції, щоб не втручуватись у справи Еспанії, німецький уряд дав виминаючу відповідь. Німецькі часописи, що стоять близько міністерства заграничних справ, отверто заявляються, що така невтральність залежатиме від лівого французького уряду Блюма, чи він дотримуватиме невтральности. Додають також, що цілий світ є поділений нині на два ідеольоґічні табори, з яких один більше чи менше клониться до фашизму, а другий до комунізму. Німеччина, очевидно, симпатизує з фашистівським табором.

МАДРИД. — Комуністичні елементи у лівому мадридському уряді здобувають чимраз більші впливи. На днях розвязали управу мадридського Гіпотечного Банку, а на її місце поставила еспанська комуністична партія своїх чотирьох членів.

ХОЧУТЬ ВИКИНУТИ ТРОЦЬКОГО.

ОСЛЬО (Норвеґія). — Норвезький уряд, який позволив був поселитись Троцькому в Норвеґії під умовою, що він не буде вести комуністичної діяльности, хоче тепер його викинути, бо дістав у руки доказ, що Троцький зломив свою обіцянку. Відкун Квислінг, бувший норвезький міністер оборони, закинув Троцькому, що він кермував революційною діяльністю в Греції, Еспанії і Франції.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

РОЗБИТТЯ В РОБІТНИЧИХ ЮНІЯХ

Суперечка за спосіб орґанізування робітників для оборони їхніх робітничих інтересів довела до такого великого розбиття в рядах робітничих юній, якого історія американського робітництва ще не знае. Десять могучих юній, що мають разом понад мілион членів, себто коло третини Американської Федерації Праці, завішено в членських правах Федерації з загрозою, що їх зовсім позбавиться членства в Федерації Праці, якщо вони не відступлять до місяця від зорґанізованого ними „Комітету Промислової Орґанізації". Наскільки можна судити з нинішніх настроїв серед завішених юній, вони від „Комітету" не відступлять і за місяць по всякій правдоподібности перестануть бути членами союзу робітничих юній.

За що йде суперечка між Американською Федерацією Праці та „Комітетом Промислової Орґанізації", звісно майже загально. Боротьба йде за спосіб орґанізування: Федерація здавна стоїть на засаді орґанізування в окремі юнії робітників кожного звання, а „Комітет Промислової Орґанізації" за орґанізування в окремі юнії всіх робітників одного промислу. За засадою Федерації стоїть історія. Та „Комітет" каже, що ця історія виказує, що на такій засаді робітників орґанізувати несправно. Це відноситься, він каже, передовсім до так званих промислів масової продукції. Отже боротьба йде за справу, від якої, на думку опозиції до Федерації Праці, залежить справність орґанізування.

Через те, що завішені Федерацією Праці юнії хочуть обєднати в одну юнію всіх робітників даного промислу відгори досподу, не зважаючи на звання, фахи, ворожнеча старого проводу Американської Федерації Праці до цеї засади зовсім зрозуміла: якби юнії зорґанізувати на новій засаді, то це розібє старі юнії, котрі зорґанізовані на засаді звань, чи фахів, котрі тепер верховодять у Федерації Праці. В такому випадку старі провідники Федерації Праці видай утратили би впливи й провід, і тому вони так завзято виступають проти тих, що хотілиб реформувати робітничий рух.

Тепер вони закидають реформаторам, що їх заходи ослаблять робітничий рух. Що боротьба може ослабити робітничий рух у найближчому часі, дуже можливо. Одначе з цього ще не виходить, що вона ослабить його на все. Обєднавшися в окремі орґанізації, кожда сперта на свою засаду, дві конкуруючі з собою ґрупи практично покажуть робітництву, який спосіб орґанізування надається найкраще до оборони робітничих інтересів. Як побідить одна засада, то це буде тому, що боротьба покаже, котра надається краще для цілі. Можливо, що не побідить ні одна ні друга, а тільки розмежується на спільнім полі, себто кожда знайде собі поле, де вона справніше виконає своє завдання. Можливо, що з боротьби вийде остаточно внутрішне скріплення всього робітничого руху.

Д-р Кирило Трильовський.

КАРТИНА З ОРГАНІЧНОЇ ПРАЦІ В РІДНІМ КРАЮ

(„Свято Селянки" в Коломиї).

I.

Чим більше розвивається якась суспільність, тим більше повстає її органів в ціли заспокоєння потреб її.

Не говорю тут про органи, які покликує до життя держава, але про органи, які творить сама суспільність добровільно поза тими, державою створении урядами.

Кожний нарід в міру свого розвою старається заспокоювати свої вимоги та творить відповідно до того нові суспільні інституції.

Коли порівняємо стан суспільного розвою лише двох народів, то побачимо зараз, котрий з них вище стоїть. Котрий з них має більше всіляких інституцій для заспокоєння своїх потреб і в котрого ті інституції більше розвинені та єднають у собі більше число громадян, про той нарід кажемо, що він стоїть на вищім ступні розвою.

Те саме можемо ствердити, коли візьмемо на увагу лиш один нарід, але порівняємо його стан розвою в ріжних часах, беручи хочби на увагу вже не цілі століття, але десятиліття.

І так, порівняймо, наприклад, стан суспільного розвою галицьких українців в 70-тих роках минулого століття зі станом теперішним.

Ріжниця, яку тут завважимо, бе просто в очі, а поступ є величезний.

Правда, колиб ми були самі своїми панами в своїй хаті, то поступ був би далеко більший, але всеж таки і серед тих несприятливих обставин, серед яких наш нарід в Галичині досі під чужим панування жив, посунувся він за тих 60 літ дуже наперед у своїм розвою.

Які ми товариства мали перед 60-ми роками? Ледви блимала в руках кацапів „Галицко - русская Матица", добре фінансово існували також у тих руках, але майже без користи для загалу, Ставропигія, „Народний Дім" у Львові й „Общество ім. М. Качковського" та ледви блимала українська „Просвіта". Існувала тоді ще як політичне товариство „Русская Рада", котра себе проявляла лише при виборах, установляючи, зглядно накидуючи народові своїх кандидатів.

Були у Львові ще два касинові товариства. два академічної молоді, і на тім кінець. І „Общество русских дам (!)" заложено у Львові мабуть у 86-тих роках.

Важну ролю вже в тім часі грало студентське товариство „Січ" у Відні, а члени його приносили всеж таки трохи европейського світла до Галичини, хоч і воно скоро загасло в димі циґар, спалюваних при масовій грі в карти.

Не було і часописів, крім одного кацапського „Слова", котре лише раз на тиждень виходило.

Живіший рух розпочався властиво аж у 80-тих роках, а ще більший у 90-тих, і то головно внаслідок більшого політично - партійного зрізничкування.

Коли застановимося спеціяльно над українським жіночим рухом, то побачимо, що його розпочала допер0ва при кінці минулого століття Наталя з Озаркевичів Кобринська. Вона стояла під впливом Михайла Драгоманова та його учнів Остапа Терлецького, Василя Полянського (жие досі в Бєограді), І. Франка й М. Павлика. Одначе її почин натрапив на дуже несприятливий ґрунт, бо тодішне наше так зване „інтеліґентне" жіноцтво було дуже консервативно настроєне та мало освічене. Досить сказати, що заложене нею жіноче товариство в Станиславові не знайшло для себе іншої роботи як... справлення почесної чаші для єпископа Пелеша.

Та праця щирих робітниць на полі жіночої організації не вгавала, а розвивалася дальше та нарешті переступила клясові границі так званих „інтеліґентних" жінок і звернулася теж до селянок.

І так маємо спеціяльні жіночі часописи, як у Коломиї **„Жіноча Доля"** та окремо для селянок **„Жіноча Воля"**, а крім того орган „Союзу Українок" — **„Жінка"**, редагований бувшою посолкою Міленою Рудницькою (Львів вул. Сикстуська 44).

Виходить іще один орган, так сказати для „дам", **„Нова Хата"** (Львів, ринок 36), котра подає малюнки жіночих мод, але попри це і взірці народніх вишивок, інтересні статті з українського і чужого жіночого руху, а в останніх часах і надзвичайно інтересні спомини старої великоукраїнської діячки С. Русової.

Діяльність „Союзу Українок" поширюється щораз більше на цілий край, а то основуванням філій по містах і кружків „Союзу Українок" по селах.

І власне основування по селах цих кружків є надзвичайно важним подвигом цеї організації, котра в цей спосіб втягає і жінок-селянок до національної роботи. Як звісно, всі жінки взагалі є більше консервативно настроєні, як мужчини, а в нас на селі тимбільше.

Через той консерватизм та менше, або таки ніяке національне освідомлення, є вони нераз великою перепоною для громадянської роботи своїх мужів та вже дорослих дітей.

Діяльність „Союзу Українок" робить великий вилом у мурі тої заскорузлости наших селянок і це власне величезний „плюс" у діяльности того „Союзу" що стоїть тепер під проводом такої енерґійної людини як Мілена Рудницька.

Наша галицька інтеліґенція не так то дуже й шпарко рветься до роботи, а проте повстав уже спір між цим Союзом і „Сільським Господарем" щодо компетенції в роботі на селі між селянками. Той спір свідчить лише добре про обі організації, а рішення його насувається само собою: най вони обидві працюють відповідно до своїх сил та най не забувають на це, що поле до оброблення є незвичайно широке, а то й запущене, що отже робучих рук для його справлення треба багато, дуже багато!

Та дуже інтересною є ще й одна інша проява: „Союз Українок" крім уладжування ріжних курсів для своїх членниць учить їх також **гімнастичних та ритмічних вправ!** Хоч ми маємо в краю для цеї роботи цілком окремі товариства, як ось: „Каменярі", „Луги" та „Соколи", то й „Союз Українок" виконує також у тому напрямі своє завдання. Це викликує нераз у тамтих товариствах певну нехіть (були і загрози!), але це на мою думку, лише переходове і нетутнє. Конкуренція, коли лише в чесний, джентельменський спосіб виконувана, грає і в громадянськім життю корисну ролю. І власне рекорди на цьому полі, на полі суперництва в громадянській роботі, є не лиш пожиточні, але й дуже бажані. Однак і в тому мусить бути всяка міра, а основування **подібних** товариств лише для самої конкуренції — корисним не є. Це відноситься передовсім до **„Скали"**, форсованої еп. Хомишином в ціли невтралізування впливів інших товариств. Є це очевидне і плянове розбивання національних сил, що в теперішній порі є незвичайно шкідливе. Це відноситься очевидно і до окремих радикальних жіночих товариств, котрі стараються тепер поширити звісний диктатор радикальної партії, д-р Стахів. Наше сільське жіноцтво і так тяжко рушити з місця, то нащож його таки зараз на початку цілої акції розділювати? Далеко доцільнішою показалася тактика радикалів у „Просвіті". В котрій читальні або в котрій філії мають радикали більшість, там вибирають свій виділ, і справа скінчена.

Основування нової жіночої організації Стаховом поведе лише до непотрібних сварок та до розєднань серед елементу, котрий і так нелегко зєднати разом. (Дальше буде).

ПОЛЬКА ПРО УКРАЇНСЬКЕ СТУДЕНТСТВО У ЛЬВОВІ

В **„Курієрі Віленськім"** Яніна Будковська в статті про українців-студентів виленського університету м. і. пише:

„Є їх біля 40. Студіюють на ріжних видилах. Зорґанізовані головним чином у свому товаристві. Тільки небагато остається поза ним. Горнуться до Вильна. Неприйняті до львівського університету, втомлені постійним напруженням національних антагонізмів, завжди готових вибухнути у Львові, тішаться у Вильні атмосферою спокою, що сприяє науці. Тут набирають духових сил і дозрівають до завдань, що ждуть на них. Нечисленні слабші характери заломлюються, всякають у своє тло, бояться повороту до рідного краю, бо не чуються на силах мішатися в огонь партійної і національної боротьби, аклі матизуються і... філіструють. Одначе більшість — це кадри майбутніх боєвиків за незалежність України, майбутні провідники українського незалежницького руху. Молодий українець пильно ходить зимою на вправи і виклади, тримається здалека від політичних розгривок серед академічної молоді, оминає віча, де грають темпераменти і виладовуються пристрасти. А з першим днем вакацій їде до родинного містечка чи села, щоб віддатися з запалом політичній і культурній діяльности. Студент на українському селі — неабиякий авторитет: він веде там політично-суспільну працю, відповідає за ідейне наставлення мешканців околиці. Праці має чимало — в проміні кільканацятьох, а навіть кількадесятьох кільометрів, в спеку чи слоту, пішки, ровером чи возом їде від села до села, щоб скликувати зібрання, виголошувати відчити, роздавати пропаґандову літератури, відбирати звідомлення з цілорічної діяльности союзів чи місцевих кружків, основувати і пускати в рух нові. Ця праця вимагає багато зусилля і посвяти. Вона не є, як можнаб думати, зовсім добровільна. Бо українське суспільство робить сильну моральну пресію. Примус опінії такий сильний, що усунутися від роботи — це значить здискредитуватися в очах загалу, здобути марку самолюба і галапаса. Тільки дійсно поважна причина, напр. необхідність приготовитися до іспитів — може студента звільнити від суспільної праці підчас вакацій. Є навіть комбінатори, що вмисне стараються відложити іспити до осени, щоб забезпечити собі спокійне літо.

„З початком академічного року вертаються, входять знову в свій спосіб життя, відокремленого від решти академічного суспільства. Чужі й далекі, одначе пильні обсерватори польського життя і польської психіки. Стикаються радо з прихильниками інших меншин, як литовці й білорусини, одначе відчувають і підкреслюють свою ідейну і культурну вищість. Не дивлячись на виразну нехіть до Росії, сучасної і передвоєнної, багато пристають з москалями і здається, що небезпека асиміляції з цього боку, якщо не для загалу, то для багатьох одиниць, найсильніша (?). Призвичаєні до гострого польсько - українського антагонізму в Галичині, не шукають товариства поляків, одначе не оминають його. Впроваджені до польського дому, захововуються зпочатку з великою резервою, одначе, стрінувшися з зичливим і чемним принятям, зі зрозумінням і пошаною для своїх ідеалів — освоюються легко, запризнаються радо і висловлюються щиро.

„Легковаження культурних форм є рисою старих суспільств, що дегенеруються. Ці молоді представники інтеліґенції в першому поколінні дбають про форми, що мають для них ще невивітрілий зміст. Всюди памятають, що є представниками чужої, мало у нас відомої і часто фальшиво оціненої національности. Заховуються з достоїнством, памятаючи, що на основі їхньої поведінки будеться думати й говорити про їх нарід.

„В значній більшості завзяті вороги комунізму, з найглибшою погордою відносяться до людей, яким чужа любов батьківщини. Відразою переймає їх оклик: хай жите Львів, столиця України — кинений поляком. Не повірили в його щирість. Людина, що зраджує власний нарід і державу, не викличе у них довіря, коли зачне грати на струні їх патріотичних почувань.

„Імпонують широким начитанням і поважним зрозумінням політ.-суспільних питань, знаменитим знанням і влучною оцінкою відносин у Польщі. Мріють про майбутню війну, в якій не мають нічого до втрачення, а багато можуть здобути — як ми недавно молилися словами Міцкевича „за війну за свободу народів".

Авторка кінчає:

„Молодий український націоналізм є сильним, здоровим і амбітним рухом, легковажити і забувати про нього не вільно".

Для українського читача цікаві, очевидно, безпосередні поміщення чужої людини про наших студентів у Вильні. Ці інформації про працю цих студентів у краю не потребують коментувати. Цей уступ з її статті наводимо, як зразок: як собі авторка уявляє українського студента на тлі рідного середовища. — („Новий Час").

М. А. Ерам.

ЛЕВ

Василь Іванович Керсонів, безробітний музика розвязаної капелі, без харчової картки, хапався всякої роботи без вибору, задля кусника хліба. Плентався мелянхолійно у виходжених чоботах та виношеному сіртаку по базарі в Нижньому Новгороді. Сушив собі голову, звідки видістати бодай кільканацять опійок на обід.

Та милосердний Бог мав його в своїй опіці — й ось наш герой із западеним животом станув нараз наче вкопаний перед афішом, що холітався на дверях мандрівної менажерії.

Великими незугарними буквами було там вписано:

„Тут потрібний робітник".

— Слава тобі Боже! — прошептав Василь Іванович Керсонів і зітхнув із полекшою — маю надію, що нині мій обід запевнений!

Потім не надумуючись зголосився у присмирника Григорія Миколаевича Семенка, козака, кремезної будови, та спитався, яка тут є праця.

Семенко змірив кандидата від ніг до голови та скривився.

Замалий і зле збудований, — сказав крізь зуби, потрясуючи ковтками в формі перстенів, що звисали йому з вух.

Марево голоду станули бідному музиці перед очима. Тому станув навшпиньки, випняв грудну клітку та відповів:

— А всеж я сильний наче лев!

— Гм! Може бути, що сильний як лев, та що мені з того, коли шкіра завелика, — промимрив присмерник.

— Шкіра?! — повторив здивований Василь Керсонів.

— Ну, так, до чорта! Не розумієш? Шкіра завелика, кажу, тобі! — крикнув Семенко.

— Якто шкіра? — допитувався переляканий музика.

— Треба мені льва, чуєш? Льва, а ти, більше на осла подобаєш!

— Льва?! — шептав Василь вирячивши очі.

— Льва, льва! Щераз льва! Чи ти ще до біди не глухий припадково?

— Борони Боже! Деж там! Я маю дуже добрий слух! — боронився нещасливий музика.

— Отже не маю льва, розумієш? Потрібний мені зараз до нинішньої вистави. Тамтой занедужав, хай чорти поберуть його! Коли хочеш заробити на обід, підеш на естраду.

Проба не випала найкраще. З ходженням на чотирьох ногах пішло якось-тако, одначе у вимахувані хвостом, робленню боками Василь Іванович мусів довго вправлятися. До того львина шкіра дійсно була завелика для нього, тому дуже перешкоджувала йому.

Семенко лютився.

— Осле! Вистава не вдасться через тебе!

— Не бійтеся, — успокоював Василь — от уже краще мені йде.

*

На арену віхали три клітки з львами, везли їх три завадіяки в козацьких шапках.

Василь утратив усю відвагу.

— Чи тамті льви правдиві? — пролепетав.

— Певно! Дивне питання.

— Боженьку! — зойкнув наш герой. — Я боюся!

— Чого? Нічого тобі боятися! — засміявся присмирник. — Ти стоятимеш мені за плечима, у свому куті. Будеш рухати хвостом, як я дам знак. Зрозумів це, що ти осовений лев.

*

Коли цирк заповнили видці, вистава почалася. Осліплений лямпами Василь Іванович у львиній шкірі ввійшов на чотирьох ногах і маючи хвостом дав впхатися до клітки, що стояла лівобіч головної клітки, а в якій були три льви. Вони дрімали.

У третій клітці правобіч сидів на задних ногах величезний лев.

Присмирник вбіг на арену з великим галасом. Стріляв із револьвера вгору, тріскав із батога та кричав, поки хижі льви в головній клітці не підвели голови.

Льви стали позіхати та витягатися ліниво. Потім станули на задних ногах і заревіли. Врадована публика стала плескати в долоні.

Величезний лев у правій клітці не вставав. та видно було, що він чогось нетерпеливиться. Очі його блестіли фосхорично, раз-у-раз вдаряв хвостом об землю.

На даний присмирником знак один із помічників-козаків відчинив дверцята правої клітки й так полученв її з головною кліткою. Наш лев-Василь Іванович одержав приказ перейти до неї.

Мороз ройняв нещасного музику. Пригадав собі Данила, вкиненої до львиної печери... Та Даниїл був пророк, вибраний Господом! Чи Господь схоче зробити друге чудо, щоби врятувати нещасного мандрівного музику?

Непритомний зі страху Василь дзвонив зубами та не міг рушитися з місця. Лише хвіст вправлений у рух конвульсійним дрожанням усього тіла, вдаряв до такту по землі.

Даремне присмирник грозив йому нагайкою та плював на гриву. Вкінці копнув чоботом і впхав його до сусідньої клітки при оплесках публики.

Дверцята лівої клітки замкнули, а псевдо-лев присів у куті середущої клітки, якнайдальше від товаришів.

— Ці три льви пронюхають ошуканство й напевно розшарпають мене на шматки! — думав переляканий.

Ось скрипнули дверцята правої клітки й велитень-лев маєстатично ввійшов тяжкою ходою до головної клітки.

Нещасному псевдо-львові волосся під львиною шкірою стануло дубом на голові.

— Бруте! Бруте! — роздався грімний голос присмирника — на місце!

Хижак глипнув очима на право й на ліво, потім сів напроти музики Василя Івановича, що мало що не збожеволів із жаху.

— Боженьку, змилосердися над мною! прошептав нещасний музика.

Брут, велитень-лев із гір Атлясу впявив очі в музику Василя Івановича.

— Боже, бачу мій кінець! — шептав нещасний, певний, що вибила його остання година.

— А диви! То ти також чоловік? Ти також? — прошептав „лев-велитень", родом із Атлясу.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ЧИ РІВНІ ЖІНКИ З ЧОЛОВІКАМИ?

Московська „Правда" подає вістку, що в Файзабаді комуніст Шапіров, начальник місцевої тюрми, убив свою жінку-комсомолку (молоду комуністку).

Газета пише: „Шапірова скінчила в Сталінграді жіночі курси для підготування зарядців магазинів споживчих кооператив, куди її вислано як активну комуністку. Чоловік її противився цьому, щоби жінка їхала на ці курси. Лишень завдяки вмішанню районового комітету партії Шапіровій удалося виїхати на курси. Вона показала себе проворною робітницею й по скінченню курсу дістала нагороду. Вона вернулася до Файзабаду одіта в европейське одіння, з культурними звичками, які викликали гнів мужа. Він стрінув її грубою лайкою, вигнав на вулицю й пятьма вистрілами з револьвера вбив на місці".

„Правда", подаючи цю новинку, думає, що вона характеризує відношення деяких комуністів до жінок, головно до їх рівноправности й освіти. вістки: мовляв, не всі комуністи", „Правда" застерігається проти узагальнювання вістки: мовляв не всі комуністи так відносяться до своїх жінок.

Можливо, одначе вістка може мати інакшу загальну характеристику комуністів. Наприклад, звідки взяв Шапіров думку виганяти свою жінку на вулицю та стріляти за нею з револьвера? Чи не мав він звичаю начальника тюрми виганяти людей на вулицю та стріляти за ними як за втікачами, як це загально практикується в деспотичних країнах?

НОВИЙ ЖІНОЧИЙ ЖУРНАЛ.

Став виходити в Ню Йорку новий журнал для жінок, „Де Вуман Тудей". У ньому говориться про такі справи: конвенції великих партій; „балачки з фільм"; співпраця жінки з чоловіками при організуванню сталевої юнії; надходяча війна; справа мешкання; рух серед молоді; закони про жіночу рівність; боротьба проти депортації; праця в пральні; справа виробу власної одежі; організація господинь; дбання за шкіру лиця.

Український часопис для жінок, „Жіноча Доля", що виходить у Коломиї під редакцією О. Кисілевської, порушує в липневім числі такі справи: дні селянок; небезпека комуністичної агітації; радянська конституція; виховання батьків; родинний трикутник; розвій українських жінок поза Україною; творчість і винахідчивість; шанування сили при домашній праці; здорова їда у літі; літні напої; і т. д.

Чи не подібні річи зачіпають жінок по обох боках океану?

РОДИННИЙ ТРИКУТНИК.

„Жіноча Доля" завела в себе рубрику „Читайте й радьте", в котрій кожда читачка може шукати поради в своїх особистих клопотах. Наприклад, в одному з останніх чисел якась читачка питається, що їй зробити, коли її чоловік залюблюється в її сестру.

Відповідає на це питання наперед Дара Полотнюк. Наводить при тому драму Винниченка на подібну тему. Кромі цього в іншому місці редакція ще сама вертається до цеї справи в статті „Шлях до щастя в домі: Та третя — той третій".

Видно, що це питання не вважають за таке, яке можна розвязувати самому старими пословицями або життєвими правилами, але за питання, яке треба розвязувати розумом.

НОВЕ НАСТАВЛЕННЯ.

Подавши свою розвязку на згадане питання, редакція пише:

„П. С. Така думка моя, а яка ваша, шан. читачки? Тут мова йде про наше щастя, тож варто це ширше обміркувати".

Становище зовсім інакше від старого. Раз порушається питання щастя, за яке давніше „прості люди" не говорили. Подруге, редакція, давши свою відповідь, не заявляє її одинокою можливою або найрозумнішою, а навпаки, припускає інші відповіди та запрошує читачок сказати свої думки, немовби запрошує їх сказати інакшу думку.

Здається, що в цьому видно припущення, що читачка може дати таку саму розумну відповідь, як редакторка. А принаймні, що навчити читачку здорово думати важніша справа, як навчити її „здорової відповіди".

НОВІ ЧАСИ, НОВІ ЗВИЧАЇ.

Під фразою „родинний трикутник" розуміють родинну ситуацію, в котрій замість двоє осіб противного полу, є три особи: два чоловіки й одна жінка або дві жінки й один чоловік.

„Що подружий трикутник трапляється, на жаль, досить часто, то правда", — каже „Жіноча Доля", чим вона дає нам догадуватися, що в краю теж дещо змінилося. До того, „в одних випадках є він малою пригодою, що скоро минає: в других переміняється в трагедію, що руйнує родину".

Отже навіть таке буває по війні.

І про нього отверто говориться. Видно, на те й лихо, щоби з ним битися.

ОСТАННЯ ЦІСАРЕВА.

Італійський дипльомат Даніеле Варе, за котрого англійські критики кажуть, що він пише краще по англійськи, як багато англійців, написав книжку про останню китайську цісареву Єгоналю.

Автор оповідає цікаві факти про жадобу влади цеї цісаревої. Так вона жадніла її, що не щадила навіть рідного сина, як він їй противився.

„Жіноча Доля" каже, що деколи в родинним трикутнику фігурує теща або свекруха. Тоді боротьба в родині йде за владу.

„Жіноча Доля", що дає поради, що робити з родинним трикутником, коли в ньому йде боротьба між двома чоловіками або жінками за любов до одного чоловіка або до одної жінки, поминає чомусь родинний трикутник, коли в ньому йде боротьба з тещею або свекрухою за владу.

Чи ця справа вже розвязана?

РІВНІ В ЖОРСТОКОСТИ?

Даніеле Варе оповідає в своїй історії останньої китайської цісаревої, що найважнішою подією її панування було здушення повстання Тайпангу в 1850—65. Вів це повстання, чи революцію, один студент, що уявляв себе молодшим братом Ісуса Христа. Він захопив своїм повстанням величезну частину Китаю. Повстання було поважною загрозою для царства династії Манчу.

Цариці вдалося здушити це повстання тільки по довгій і завзятій боротьбі. Та заки це сталося, населення Китаю впало з 400 міліонів душ на 267 міліонів. В одній провінції Китаю згинуло 20 міліонів душ.

У порівнанню з цею горожанською війною в Китаю вся різня світової війни була тільки маленькою сутичкою. В Китаю тоді життя цінилося так низько, як нині в Европі. І цінила його низько видно жінка, як їй забаглося бути подібною до чоловіка, як їй забаглося влади.

„НЕ ТАК ТІЇ ВОРОГИ"...

I.

Сучасне положення нашої нації передовсім на Східно-Українських Землях, де від довгих років іде організований наступ на все українське, нівечення головним чином внутрішнього змісту нації, її духового обличчя й волі жити відрубним, самостійним життям, і з другої сторони діланням московського комінтерну в томуж напрямку й тут на Західних Землях — вимагає від сучасних українських поколінь якнайбільше напруги, снаги й сили для боротьби за здійснення нашої ідеї й мети.

В боротьбі, в обличчі небезпеки перемагали й перемагають завжди тільки ті одиниці й спільноти, що їх внутрішня воля й напруга перемогти сильніша, що своєю внутрішньою поставою, видержливістю й гартом переважають противника, світогляд яких ясний, безкомпромісовий, які в усіх задумах, починах і чинах знають докладно, чого вони хочуть, за що борються і до якої мети прямують. Людям і людським спільнотам зневіреним, байдужим і бездіяльним краще й не пориватися до боротьби.

Якжеж супроти того представляється наше національне життя, наша організованість і готовість тут — на області, що хоче бути Піємонтом України, що ставить собі завдання знайти вихід із сучасного положення цілої української нації і розвязати всі важні й доконечні проблеми її державного життя?

Докладніше: як в обличчі усіх тих важливих проблем і завдань, що стоять перед українством, загроз, небезпек і наступів звернених проти нього — представляємося сьогодні ми — сучасне українське покоління? З чим, з якими вартостями й засобами ми всі і кожен зокрема хочемо здійснювати ті завдання й зустрічати небезпеки?

Відповіди на оці питання вимагає від нас кожна хвилина, кожна нова подія і там і тут і в світі. Відповіди вимагає життя, що ніколи не стоїть на місці, що завжди й невпинно створює нові ситуації, нові факти й нові можливості, супроти яких зараз, негайно треба зайняти якесь становище, які треба використати для своєїж мети, якщо не хочемо, щоб вони минулися безповоротно й безслідно.

Не треба боятися, що відповідь на вище згадані питання може бути незадовільна, що вона може бути інколи жорстока своєю правдою, що в багатьох випадках ми не дочекаємося, не почуємо ніякої відповіди. На те нема ради. Протеж усі, для кого слово Україна не просвяткова фраз, для кого слово нація має глибокий і реальний зміст, усі, що дорожать їх майбутнім, мусять знаходити й давати відповідь на пекучі питання сучасної української доби.

II.

Коли зясовувати стан нашої національної організованости — то перше, що кидається в вічі — це розпорошення, розбиття й розтіч наших національних сил. Не згадуючи партій, всяких „обєднань", „фронтів" і „фракцій", що ними кишить у нашому політичному життю — треба ствердити: кожна наша установа, господарська чи культурно-освітня організація, таке чи інше товариство—це своєрідна „пашковецька республика" з власним отаманом, штабом ну й... ідеольогією. Малі окремі світи, що намагаються існувати самі про себе і ніколи на ділі (на словах так!) не памятають, що вони тільки частина чогось ширшого й загального. У висліді маємо кільканадцять таких чи інших „фронтів", ідеольогії — „просвітну", „кооперативну", „рідношкільну", „пластову", „маслосоюзну" і стількиж довподоби „світоглядів". Якогось одного світогляду — галицький „хитрий Панько" визнати не хоче. Для нього так, як воно тепер, ...вигідніше й безпечніше.

Це ще не булоб найбільшим лихом, якби не те, що такий стан не дозволяє просто витворитися якомусь одному всенаціональному світоглядові, одній ясній і виразній загальнонаціональній ідеольогії, що обєднувалаб усіх українців, а навіть партійні ріжниці. Світоглядові, що наказував би в момент загрози чи небезпеки на такому чи іншому національному фронті забути про все, що ділить і розєднує, і стати разом і одностайно для спротиву й наступу.

Що більше! Провідні люди отих наших окремішних політичних господарських чи культурно-освітніх „світів" чи так „пашковецьких республик", захоплені й засліплені по маняцьки своєю вузько-гуртковою ідеольогією, починають боротися й поборювати в рамцях своїх „установ" чи „організацій" тих, що думають інакше, що вважають, що дана установа чи організація це тільки відтинок одного загального фронту, що ідеольогія може бути тільки одна — українська, що світогляд, який обєднає й поведе націю до перемоги — це тільки український націоналізм.

Так! Кажемо це ясно й отверто: сьогоднішні „провідні круги" поцейбічного українського громадянства і сяк чи інакше організованого життя поставили собі завданням боротьбу з націоналізмом. Хто не йде під їх команду, хто не хоче визнавати такого чи іншого партійного проводу, хто мислить загально-національним — той „руїнник", „анархіст", того намагаються вони відразу в якусь нелеґальщину, знищити його, не дати йому змоги діяти й розбудовувати хочби й органічне життя. Факти? Тому, хто вміє дивитися й бачити, хто знає життя „в центрі" й на місцях — їх не треба подавати. А ті „провідні круги", що діють у тому напрямку, теж „знають, що чинять"...

Таким робом саміж таки українці, своїж таки „добрії люди" намагаються „нівечити" націоналізм — те, єдине, що може протиставитись успішно сьогоднішній небезпеці комунізму, яка загрожує вже не такій чи іншій українській організованості, але самому існуванню української нації.

І тому говорити про якусь „готовість" такого „громадянства" і його „Піємонту" до боротьби з комунізмом і його носієм Москвою, ідеольогічно й політично ворожою в своїх основах українській нації, її духовости й покликанню, сьогодні справа даремна й безвиглядна. Вирішну боротьбу з загрозою комунізму, а тимсамим з черговим наступом Москви на українство зможуть повести й поведуть тільки ті, що готові й загартовані до такої боротьби. Вони, як буде треба, зуміють накинути свою волю і провід загалові громадянства.

Бо успіх сьогоднішнього і грядучого змагу залежить виключно від того, наскільки молоде сучасне покоління буде пройняте одним активним світоглядом, свідомістю одної ідеї і мети. І ще від того, якими внутрішніми вартостями — силою солі й гартом характеру — зможемо виказатися всі ми і кожен з нас. — („Голос Нації").

Б. Кравців.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЛИТОВСЬКИЙ „СОЮЗ ВИЗВОЛЕННЯ ВИЛЬНА".

Вильно, яке нині неправно загарбане поляками, вважається столицею Литви. Його заложив колись Гедимин, Великий Кунігас Литви. Також околиці довкруги Вильна, як вказують назви рік і гір, замешкували від найдавніших часів литовці. Правда, серед них бувають такі, що трохи призабули свою рідну мову й унаслідок довгого пожиття на пограниччі присвоїли собі багато чужих слів, одначе всі вони почуваються литовцями й тужать за тим, щоб злучитися назад з матернім литовським пнем.

ВІНЦЕНТІЙ УЗДРАВІНІС, головний секретар „Союзу Визволення „Вильна" і редактор „Мусу Більніюс", тепер делегат до Америки.

Зараз по війні, з розпадом московської імперії, литовці були створили свою державу, яка охоплювала теж Вильно й околиці. Одначе в 1920 році авантурничий польський генерал Желіговський напав на Литву й прилучив Вильно до Польщі. Він хотів навіть іти зі своїм військом далі, одначе його розгромив знаменитий литовський полководець Жукавскас і загородив йому в той спосіб шлях на Ковно. Та Вильна всежтаки на вдалося йому відзискати, бо вмішалася туди Ліґа Націй, що обіцяла литовцям віддати Вильно мирним шляхом. Одначе своєї обіцянки вона до нині не виконала.

Та литовці не зрезиґнували зі своїх прав до Вильна й околиці. Коли невеликий литовський нарід зумів висвободитися зпід панування великого московського медведя, то зможе він також вирвати Польщі неправно загарбані землі. В тій цілі завязався „Союз визволення Вильна", який при помочі належної пропаганди за границею і в краю старається продвигати боротьбу за привернення Литві її столиці Вильна.

Думка заснувати такий Союз зродилася була наперед в умі священика д-ра Фабіяна Кемешиса, який поділився цим пляном з проф. Біржичкою. Разом вони почали працювати над зреалізуванням цього пляну. Завдяки їх невсипущій праці, як теж праці багатьох інших знатних людей, цей Союз нині начисляє, всюди по цілому світі, біля 5,000 відділів. Найбільше відділів є в Злучених Державах Америки.

Цей Союз має ріжні пропаґандивні секції, між якими є теж секція українська. Органом Союзу є двотижневик „Мусу Вільніюс", себто „Наше Вильно".

Якраз тепер перебуває в Америці секретар того Союзу, як теж редактор названого двотижневика, Вінцентій Уздравініс, якого фотографію осьтут подаємо. Він іще молодий чоловік, але дуже енергійний, та є передовим членом багатьох литовських організацій. Завданням його в Америці є переглянути працю ріжних відділів Союзу, як теж зібрати фонди на пропаґанду.

Казіс Відікавскас,
Філядельфія, Па.

ВІДОЗВА
ДО ГРОМАДЯН МІСТА ЗАЛОЗЕЦЬ І ОКОЛИЦ, ПОВІТ ЗБОРІВ, ЗАХ. УКРАЇНА.

Браття українці!

Вже від двох літ Кружок „Рідної Школи", разом з іншими товариствами в Залізцях, повіт Зборів, старається викупити дім Кооперативного Союзу й зробити там осередок культурного й національного життя цілого нашого району. Тому, що згаданий дім виставлений на публичний продаж, він може легко перейти не тільки в неукраїнські руки, але навіть нам ворожі. Цеї справи ми не можемо легковажити! Робити цього не можемо ще й з того огляду, що це одинокий дім, який надається під такий національний осередок і де можнаб примістити українську національну школу.

Старшина Кружка „Рідної Школи" старається на спілку з іншими товариствами не допустити до цього, щоб це діло перейшло в руки ворожих чинників, тим більше, що це добро і власність української кооперативної інституції.

Зарадити цьому можнаб тільки через купно. Одначе при наших, відомих вам, політичних і національних обставинах, наша й найліпша воля не поможе цьому, бо годі місцевим товариствам стягнутися на $2,000 готівки.

Звертаємося отже до вас, заокеанські Брати, з гарячим проханням: Не відмовте нам своєї омпочі, займіться збіркою між собою й своїми знайомими! Прийдіть хочби з найменшою помічю великому культурно-національному ділу! Нема найменшого сумніву, що Ваша поміч принесе велику користь не тільки нашим Залізцям, але й цілій околиці, бо в часі такого положення кожна національна домівка стає дорогоцінним скарбом усіх українців! Творячи це діло, ми всіми спільними силами творимо сильні підвалини під нове відродження життя української нації, творимо кращі основи для її соціально-політичного й національного добробуту!

За старшину „Рідної Школи": **Іван Білецький**, голова; **М. Дзюбінський**, секретар.

За старшину Тов. „Сокіл": **Володимир Павлович**, голова; **Антін Хоміцький**, справник.

Повідомляємо, що тут у Ню Йорку вже твориться Комітет громадян Залізців та околиць в цілі допомоги викупна згаданого дому. Про збори, на яких повинні явитися всі громадяни наших околиць, повідомимо в „Свободі".

Василь Хоміцький,
339 E. 6th ST., NEW YORK, N. Y.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Вільних Козаків, від. 316, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в четвер, 13 серпня, точно в годині 8-мій ввечір. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо маємо дуже важні справи до порішення. Довгуючі члени зволять вирівнати залеглий довг за розмет, або в противнім разі будуть суспендовані. Членів, котрі ще не доплатили до цертифіката, просимо цього місяця конче доплатити. — В. Ґурянський, секр.

Має практику.

Господиня до нової служниці:

— Ви вмієте обходитися з дітьми?

— Очевидно, прошу пані, я мала своїх троє дітей.

— Деж вони тепер?

— Одно випало з вікна, друге влетіло під трамвай, а третє авто переїхало.

ЖОВТА ПОТУГА

Три великі японці.

Щоби пізнати ближче джерело японської сили, треба приглянутися її походові, що вступив на азійський суходіл, заняв Корею, Манджурію, Джеголь, Монголію, Північний Китай.

На чому основується тайна японської перемоги? Щоби це зрозуміти, треба пізнати історію найновіших літ Японії, історію, що її творили люди такі, як премієр Іто, адмірал Того чи генерал Ноґі.

Генерал Ноґі був учеником німецької військової школи. Адмірал Того був учнем англійської маринарки. Премієр Іто був учеником европейських політичних ідей. А всеж усі три були передусім японцями. Одначе вони вміли получити минувшину Японії з теперішністю світа.

Премієр Іто не зважав на гостру критику прихильників старих традицій. Як уладив у себе великий масковий баль на зразок европейських редут — самараї осудили його гостро. Було то ще 19-те століття — Японія не цінила надто високо акторів, або радше цінила їх як акторів. Вищі кола не допускали їх між себе. Людина, яка змінює своє лице та прибирається в чужі костюми, негідний повного пошанівку. А тут нараз із волі п. Іто все вище японське товариство має стати акторами, бо буде надягати маски та костюми! Це сором!

Іто найвищий достойник японського уряду, сам бавився знаменито на таких балах. Одначе багато визначних японців, щоби запротестувати проти аж такого впровадження новини, як це робив премієр, демонстраційно прийшло на баль у традиційних народних одягах.

Та премієр не зважав на ці дрібні демонстрації. Сам гордо парадував у фраку та циліндрі, а коли був у доброму гуморі ходив навіть у циліндрі трохи перекривленому „на бакир". У тісному крузі приятелів відказував дуже на зацофанців, які не хочуть із білими йти вперед.

У лютому 1889 віднїс велику перемогу — вдалося йому ввести нове, давно заповідане виборче право. Сам іменувався президником вищої палати, щоби навчити японців західніх парляментарних метод.

Та не все йшло зовсім гладко, часом Іто мусів хапатися попросту диктаторських метод, щоби поступати проти волі реакціонерів.

Часом парлямент противився премієрові. Відмовлявся нпр. признати кредити на будову нових кораблів. Тоді Іто вмів собі порадити. Виклопотав у Мікада декрет, силою якого платні всіх вищих службовців впродовж шість літ обтяжено десять процентовим податком на цілі будови нових воєнних кораблів. І гроші відразу знайшлися.

Корея — джерело бунтів.

Вкінці парлямент піддався та ухвалив кредити.

Підчас війни з Китаєм японці переконалися зі здивуванням, що їх фльота жалю гідна у порівнанні з воєнною фльотою Китаю. А всеж Японія перемогла. Та щойно тепер почалися клопоти премієра Іто. Згодився оставити Китаєві з великим трудом здобутий Порт Артур. Щоправда сталося воно з найвищої волі мікада, та всеж у краю закипіло. Іто не міг являтися прилюдно. Біля нього все були поліцаї, бо побоювалися атентату.

Премієр Іто іменував свого приятеля Інуї — намісником Кореї. На становища вищих к о р е а н с ь к и х достойників більш опозиційних службовців. Позбувався їх щоправда з Японії, та зате створив у Кореї джерело бунтів. Становище цісарського намісника Інуї стає щораз труднїще, аж вкінці Інуї мусів податися до димісії.

Та і в краю не було так рожево. Армія і фльота потребували грошей. Треба накладати нові податки. Не вдалося. Іто зрікається свого становища та остає лише найвірнішим дорадником цісаря. Та передусім старається здобути якнайбільший вплив на наслідника престолу.

Іто старається переконати мікада, щоби наслідник престола виховувався в европейському дусі. Це викликало нову ненависть самураїв, які раді були втопити „поступовця" Іта в ложці води.

Та наближався день відплати. Наслідник престола став нездужати. Вянув, ставав щораз блідший і за кілька місяців японські придворні лікарі сказали цісареві, що наслідник престола занедужав на ґальопуючі сухоти. Вже нема ратунку!

Тоді Іто постановив почати роботу. На власну відповідальність візвав німецького лікаря д-ра Бельца. Цей ствердив, що діяґноза японських лікарів була зовсім фальшива. Завдяки опіці білого лікаря наслідник престола вернувся небаром до здоровля. Тепер Іто здобув повне довіря цісаря. Та ще важніше здобув признання цісаря для західньої науки та понять.

Незабаром після того Іта знову покликали на становище премієра. Та небаром знову прийшло до непорозуміння між парляментом і премієром. Ішло також про податки. Іто подався до димісії. Покинув Японію та виїхав до Пекіну. Тут приїхав саме підчас державного перевороту, що його уладила цісарева-мати. Вона увязнила сина, а сама обняла владу.

Чотири тисячі дармоїдів.

Після перемоги над Росією в 1905 році Іта іменували намісником Кореї. Дуже енергічно взявся японізувати Корею. Кореанський цісар став маріонеткою в руках Іта. Переводить консеквентно свої пляни. Відбирає Кореї права вдержувати дипльоматичні взаємини з чужими державами, а сама Японія бере в свої руки дипльоматичне заступництво Кореї.

Та кореанці не могли переболіти упокорення свого цісаря, що став знаряддям японської політики. Множаться самогубства визначних кореанців на знак протесту проти поведінки з цісарем.

Іто за заслуги в Кореї одержав титул князя. Тепер князь Іто забрався охоче впорядкувати кореанську господарку. Корея це була держава, що не мала ні двірського скарбу ні державних кас, ані шкіл, ні законів. Царив повний хаос у правній і економічній ділянці.

Тому Іто забрався із завзяттям до праці. Зреформував монетарну систему, приказав будувати шляхи, мости, залізниці. Основував школи.

У реформаторській праці не минув і двора кореанського цісаря. Там був іще більший хаос, ніж у самій державі. В палаті жило чотири тисячі осіб, із яких ні одна не мала точно означених обовязків. Іто викинув чотири тисячі дармоїдів. Не зважав і на це, що були цісареві любимці. Виґнав до сто чортів усіх чарівників, заклиначів вужів, штукарів.

Та цим не зробив собі приязнї. Одначе того й він не бажав. Він хотів країну упорядкувати — передовсім для добра Японії. І так перетягнув струну. Полатною „чисткою" викликав бурю. Вибухло повстання, яке в самій столиці відразу здавили. Зате на провінції розгорілися бої і згинуло 600 японських вояків.

Атентат у Харбіні.

Вкінці перемїр Іто. Та вже небаром почувався перетомленим. Всеж не покидав свого становища. У жовтні 1909 р. виїхав до Харбіну, щоби переговорювати з російським міністром комунікації. На двірці у Харбіні витала його юрба публики. Князь Іто висів із вагону та підійшов до російського міністра. У хвилині як подавав руку російському міністрові — нараз два кореанці перетиснулися крізь кордон поліції, підбігли до кн. Іта з револьверами в руці. Впали стріли з віддалі кількох кроків. Іто згинув на місці...

Та трупи не спинюють поступу жовтої потуги. Кореанці мстиві, а японці вперті та витревалі. Ідуть до раз поставленої мети із залізним завзяттям.

Премієр Іто згинув у Харбіні, місті, яке на небагато літ пізніше бачило тріумфальний похід японських військ у Манджурії. Іта можна назвати першим вояком Японії, що згинув у Харбіні. Занадто скоро хотів реформувати Корею. А всеж це він визначив шлях завоювання азійського суходолу Японією. Володіння Японії постепенно поширюється поза Корею та Манджурію. Японці накидають щораз то новим країнам в Азії свою державну організацію. Похід на стрічу потузі відбувається скоро.

Іто, Ноґі, Того — це три великі японці, що приглядалися европейському державному устроєві. Хотіли собі присвоїти знання білих, щоби злучити його із силою японського характеру та повести рідний край до боротьби за володіння над Азією.

Мрії ученика.

— Шкода, каже Івась, — що я не жив перед Богданом Хмельницьким!

— Чому

— Бо тоді менше вчивсяб історії.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

РАЧЕСТЕР, Н. Й.

На Сиротинець.

Дня 18 липня була забава в гром. І. Рудого. Підчас забави Агафія Плюта піддала думку, щоб зібрати жертву на Сиротинець у Львові. Жінки занялися збіркою, яка принесла $4.50, і ту квоту вислано через Обєднання на призначену ціль. Жертвували: А. Романський $1; І. Рудий і Д. Балацький по 50 ц.; І. Пастущин, Катерина Кучмій, Анастасія Грицак, Марія Швець, Анна Януш, Анна Башта і Яшка Іген по 25 ц. Решту дрібними датками.

Марія Ходак.

ЙОНГСТАВН, О.

З націоналістичного пікніку на визвольну боротьбу.

В неділю, 19 липня, відбувся у нашій громаді заходом т-ва українських націоналістів „Січ" загальний пікнік. До участи запрошено цілу українську громаду, яка не завела надій комітетових і явилася на цьому пікнікові у великому числі. Погода була гарна. Прибули теж гості з Клівленду.

Велике зацікавлення серед гостей викликав літак клівлендських українських націоналістів „Націоналіст", що ним вправно і сміло керував місцевий йонгставнський летун Володимир Тихоневич. у товаристві молодого учня авіяції, І. Ольхового з Клівленду. Коли літак появився над пікніковою площею, всі присутні привітали його грімкими оплесками. В нинішню добу авіяції всім було надзвичайно приємно бачити, що й українські літаки орють повітряні простори і здобувають собі поволі місце серед чужої авіятики.

„Націоналіст" осів на летничім полі, яких десять минут дороги від пікнікового парку. Присутні за заплатою могли переїхатися на цьому літаку. Багато людей скористали з цеї нагоди і наші летуни мали того дня багато праці. Ім це теж справляло приємність, що українська публика захоплюється ними й оцінює їх труди. В них росло бажання, щоб скоро надійшов той час, коли вони літати будуть над золотоверхим Києвом, столицею вільної української держави, якого вони дотепер ще ніколи не бачили, а всеж мають для нього стільки теплого чуття і любови.

Пікнік мав великий моральний, а також матеріяльний успіх. Чистого приходу, по заплаченню всіх розходів, лишилося $50, яку то суму вислано через Ц. К. ОДВУ на визвольну боротьбу.

Михайло Савчак, предсідник.

ЧЕСТЕР, ПА.

На визвольну боротьбу й інвалідів.

Підчас 20-літнього ювилею У. Н. Помочі, що відбувся заходом відділів ім. Івана Франка з Честер, Па., і Соборної України з Філяделфії, Па., заходом гром. Т. Сороки зібрано $22.50 та призначено ту жертву на інвалідів і визвольну боротьбу. На ті самі цілі призначено ще $15 з доходу ювилейного свята, отже разом вислано до Обєднання $37.50.

Параскевія Рубаш, касієрка відділу.

СЕНТ ЛУЇС, МО.

З весілля на Рідну Школу.

Минулої суботи відбувся шлюб М. Прес і молодої члениці нашої православної громади Олени Логуш, яка все стоїть у першім ряді організаційної праці серед молоді. При весільній забаві піднесено побажання, щоб українці своєю просвітою й національною єдністю енергійно стали проти винародовлюючих ворожих заходів, що змушують нас до чужої церкви й школи. Переведено збірку. Жертвували по $1: Олена Прес, М. Тельович, о. Г. Павловський, Ю. Раєвський, В. Грамоцький; по 50 ц. Е. Пюркевич, І. Була, В. Паращак, І. Любчин, Г. Лесів, І. Грамоцький, М. Кульчицький, М. Бартіш і Н. Н.; по 25 ц. Хлопак, М.Круховська, Р. Кокоруда і В. Гресько. Зібрану суму, $10.50, переслано до Обєднання з призначенням на Рідну Школу,

Гість.

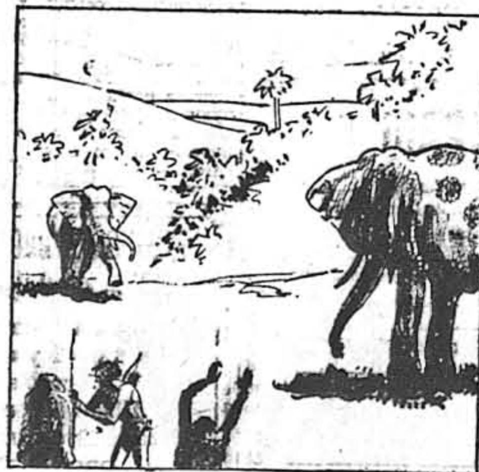
Діягноза.

— Що було причиною смерти твоєї жінки?

— Два лікарі.

БЛИЗНЯТА ТАРЗАНА.

(77)

Поява ще одного слона, який на думку Тарзана був союзником скаженого Гудага ще раз дала понуку королеві нетрів відтягнути малпи від нерівного бою. Вже один слон був забагато для них, а щож тут говорити про двох. Шкода було зусиль і жертв. Утечею ще міг хтонебудь спастися, одначе у боротьбі цілком певно усі погинуть — думав собі Тарзан.

Одначе поява слона на малпи зробила цілком відмінне враження. Вони не роздумували багато, а як побачили нового колоса, найшла на них ще більша скаженина. У відповідь на заклинання Тарзана провідник малп Мактаг верещав: „Ми вбємо їх, вбємо, вбємо!" Звертаючись до Тарзана, Мактаг говорив: „Поможи нам убити слонів. Поможи, поможи, поможи!"

Ще раз найшов на Тарзана сумнів, чи повинен він увесь віддатися боротьбі і разом зі своїми хоробрими спільниками умерти, чи може краще потихо висунутись і поспішати з поміччю Дікові і Докові, що знаходились у тяжкій небезпеці. В одному і другому випадку він мусів когось опустити, когось зрадити. Кого?

Ось роздумуючи так, він кинув оком на ново-прибулого слона, який з цілої сили, немов льокомотива, поспішав зі сторони нетрів у напрямі побоевища. Та у цьому новому слонові Тарзан запримітив щось таке, що полонило його погляд. Цей слон мав щось у собі знайоме, приязне. Тарзан цілий обернувся в напружену увагу.